

5. Вигнич Володимир Іванович. Історія Любарського району. -2001. - 93 с (Рукописи. Зберігаються у Любарській ЗОШ №2 I-III ст. Любарського р-ну, Житомирської обл.)
6. Запис 1992 р. Бевз Тетяни Дмитрівни від Бевз Надії Миколаївни, 1951 р.н., жительки с Мотовилівка (Рукопис. Зберігається у Бевз Тетяни Дмитрівни)
7. Запис 2009 р. Михальчишиної Алли Олегівни від Михальчишиної Галини Людвіківни, 1932 р.н., жительки с Мотовилівка (Рукопис. Зберігається у Михальчишиної Алли Олегівни)
8. Запис автора 22 січня 2012 р. від Сковлюк Надії Харитонівни, 1938 р.н., жительки с Березівка, уродженки с Мотовилівка.
9. Запис автора 24 січня 2012 р. від Бевз Надії Миколаївни, 1951 р.н., жительки с Мотовилівка.
10. Запис автора від Ляховецької Марії Олександрівни, жительки с Мотовилівка, 1946 р.н.
11. Запис автора 7 березня 2012 р. від Михальчишиної Ірини Миколаївни, 1968 р.н., жительки с Мотовилівка.

В.А. Косаківський, Н.М. Шпак, Р.В. Дубина

ВІРУВАННЯ І ПОВІР'Я УКРАЇНЦІВ ПОВ'ЯЗАНІ З ПОХОВАЛЬНО-ПОМИНАЛЬНОЮ ОБРЯДОВІСТЮ

**(ЗА МАТЕРІАЛАМИ ПОЛЬОВИХ ЕТНОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В
С. СЕВЕРИНІВКА ЖМЕРИНСЬКОГО РАЙОНУ НА ВІННИЧЧИНІ)**

Серед жителів с. Северинівка побутує ряд вірувань і повір'їв пов'язаних з різними аспектами життя і побуту людини. Переважна більшість їх об'єднуються у окремі цикли: вірування і повір'я пов'язані із життєвим циклом людини; вірування і повір'я пов'язані з календарною обрядовістю та вірування і повір'я пов'язані з трудовою діяльністю людини тощо. Як правило, в них вірять, переважно, люди старшого покоління. Серед першого циклу виділяються вірування і повір'я пов'язані із народженням, одруженням та смертю людини. Значуще місце тут займають вірування і повір'я пов'язані із переходом людини та її душі з одного світу в інший.

Дуже важливе місце серед поховально-поминальної обрядовості українців займають повір'я пов'язані з використанням хліба. Про це розповіла жителька села

В.А. Цимбал: «Хліб уперед нисут на рушникові... На віко ставлят хліб. І само собою хліб нисут. Який є, аби хліб. Хліб є хліб. Хліб він всьой від Бога. То тойго. Типер більшинство круглий бирут хліб. Як є калачі. Калач можна нести. І на трумно кладут хліб. Люди пирипиняют покойніка, як тако провадят далеко. Дужи добри щоб покойніка люди пирипиняли с хлібом. Покойнікові дужи добри. Ідуть, чи родина іде собі і виноси. То стараюця пирипинити по дорозі цього покойніка с хлібом. І вже кладут на його трумно на машину цей всьой хліб, хто пирипинив то кладут на трумно хліб. Да. Вони приносят з рушничком чи с хустинкою. І так і кладут. А тоді вже можут взяти різати, дати людям щоб люди їли, в кафе, а як не то дают тим, шо яму копают. Хліб віддают, і то всьо - хустинка, чи рушничок, так і дают цим гробокопателям. Да. То таке» [1].

Деякі атрибути, які використовуються у поховальній обрядовості - мотузки якими зв'язували руки і ноги покійника та свічки, які запалювали під час поминальної служби біля домовини, необхідно покласти в труну, щоб їх не могли використати для поробок. Про це розповіла таж сама респондент: «Це вже родина розязує і йому ховає під ноги далеко. А є так, є такі люди шо шось знають, тай роблят комусь подлость. Али це вже дужи рідко щоб вкрали і всьо. А так родина сама розязує і руки і ноги, і ховає мотузки ці. Чи там платочком зязані руки. Чим нибудь зязали і туди йому далеко, йому, під ноги підстромили, тій всьо. Вже тоді ніби всі люди бачут. Вже ни встромі руки друга людина щоб її віти витягнути. То таке.

І свічички ці, шо світимо, правиця батюшка, шо ни догоріли. Там такого є трошки більші, такого маленьні. Тожи всі зібрали і йому в ноги поклали. Нікуди ни бирут.

А вже девіть день якщо є, сорок день то як правиця цей батюшка до якого я йду, то лишаюця виличенькі свічички. То ми забрали і там на подсьвєчник в церкві поклали і вони там згоріли до кінця і всьо. Шо вони дома ни треба щоб стояли. То в церкву забрали. Вже девіть день на цвинтар не, де подііти їх. То в церкву відали, на подсьвєчник поклали, де за упокой і так вони всі згоріли. Ну, це таке. О! [1].

Однак самими важливими в цьому циклі є вірування і повір'я пов'язані з проводами та поминанням душі померлої людини: «А девіть день робити треба іминно в той день, що людина вмерла. На день ранчи можна девіть день, а сорок день то треба таке робити точно в той день коли вмер, сорок день. Його душа ще є в хаті. У який день, міні колись мижирівський батюшка казав: «До див'яти день покойнік, душа його в хаті». П'єц, колись припічок був. В мене плита під п'єцом, а колись припічок. І кає: «Покойнік, його душа, в покойніка тіла нема, в зимлі, а душа його, - кає, - сидит до див'яти день під припічком, під припічком». А як ти робиш ранчи девіть день то ти його душу цю гониш с хати. Вже ця душа виходи, як ти кажиш, що це девіть день, робиш на другий день, чи на третій. Як на третій, кажи: «Шо три дні, но ни кажи шо девіть». А вже коли девіть день то тоді вже хай буде девіть день, то так. Вже він виходи с хати, його душа і йде по всіх митарствах: де ходив, де робив, що робив. За 40 день він повинин губійти своє всьо митарство, за 40 день. Де він за всю жізнь що робив. І добри і зле, всьо губійти.

І на 40 день він тожи в хаті, тожи в хаті. Погубідают і дают водичку пити після губіду, закропити його душу. І як послі похорону то ше треба класти на стіл, ни на стіл, а на вікно стаканчик води чистої, рушничок чистий, такий шо в ходу ни був. І він приходить вже в хату на 40 день, вже в хаті вмиваєця і тим рушничком витираєця. І вже йде після 40 день на облака. Вже до Бога йде. Куди вже його Бог губерни, куди Бог губерни.

А тоді вже на рік тоже випроважуємо тожи. Стоїт с хлібом в фіртці, ікону тримає і свічичку. Він ше на рік приходить тожи. Гобід. Його душа в хаті є. А вже після року вже нема. Всьо, всьо. А випроважати з гобистя - тожи іконочкою і свічичкою і с хлібом, с фіртки. В фіртці вже, ни в дверях, а в фіртці стояти. Це типер. Це вже роковину роблят, рік.

То так як провадят то виходят люди, нічого. А вже на девіть день стоят с свічичкою і на 40 день стоят с свічичкою. То в калідорі, у дверях стоят, випускати-випроважати. А на роковину, то вже в фіртці тре стояти і випроважати: тримати іконку, як жінка то Матір Божу, а як мушчина то Спасітеля, і

всьо, тримати і свічечка горит і хліб тримати. І вже хто останій йде тому віддали хліб і рушничок і всьо.

На цвинтарі тожи зустрічают. (Родичі того, хто останнім похований) тожи виходят с хлібом. Вже багато років, вже багато років. (А коли Ви були малі?). Ні, ни було тоді. (А звідки прийшло?). А тут в нас померла жінка, вже, ну, тожи до 40 років як померла. Вже на pewno так було. А діти ни були. На похорон шось ни успіли, а тоді приїхали то стали с хлібом. І так вітоді люди стрічают на цвинтарі (нового покійника).

(Коли поминают?). Оце буде Дмитирська субота. Споминают. Це ми йдемо тожи з «мисками». Нисем, там, хліб, канфети. Ну, шо можим. Всьо можна брати: і цибулю, і часник, і моркву. Ну, всьо це береця. На ту суботу в нас «Дмитрова субота». То це ми биремо ідем і всьо. А на «Зилені сьвата» тожи так сами правиця. Два рази на рік таких є дві суботі, шо правиця за всіх умерших. Ідемо, в церкві праве батюшка. Ну, він там їго всього ни забирає. Він визе цим, в Бар, д& діти ті, є дом пристарелих, чи в Жмиринку. Бо він сам з Бару, батюшка, а в Чирнятині живе. Бо в Чирнятині в него церква і в Сивиринівці, це православні. То він всьо, то він збирає, а то в санаторію приноси, дає больним і то всьо чисто. То таке.

На цвинтар ідемо тільки на Зилені сьвата, на Троїцу, да. І ше проводи, послі Паски, чириз тиждинь. На Проводи так сами ідемо. Правиця. І всьо кладемо, хліб на..., канфети бирем і кладемо на гроби. Свічичку кладем. То так само на проводи правиця. Це ни у всіх, а у нас правиця послі Паски за тиждень. То це щитаєця Провідна ниділя, субота-ниділя. То ми на Проводи йдем і на Зилені сьвата йдем. І таких тих, ше тожи дві суботі є де правиця: Дмитирська субота, а потому ше буде, вже на провисні, десь тако. Тожи ше така субота то споминают за всіх умирших. В мени 37 душ записано в книзі умирших і всьо, 37 душ. О! Тій таке! Ой!» [1].

Отже, розглянувши особливості вірувань і повір'їв українців села Северинівки, які пов'язані з поховально-поминальною обрядовістю, слід зазначити, що не дивлячись на те, що вони зберігаються в пам'яті людей, переважно, старшого покоління, вони активно побутують і нині, тому що

цей вид обрядовості є невід'ємною складовою сучасного життя.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Запис авторів 27 жовтня 2011 р. від Цимбал (д. Мазур) Віри Адольфівни, 1932 р.н., жительки с. Северинівка Жмеринського району Вінницької області.

А.М. Трембіцький, Т.С. Гойда

ТВОРЧО-МИСТЕЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

ОЛЬГИ ДЯДИНЮК-КОЗАКЕВИЧ

Відомий український мистець і мистецтвознавець П. Андрусів пише, що «українське образотворче мистецтво є однією з активніших галузей культурно-творчих процесів» у середовищі української діаспори [1, с 15]. І однією з «маркантних постатей західноукраїнського мистецтва в періоді між двома світовими війнами був Василь Дядинюк» (*01.01.1900, містечко Лучинець /2, с 42], нині село Мурованокуриловецького р-ну Вінницької обл.), який «активно заангажований у визвольній боротьбі, не міг залишитися дома і мусів перейти з рештками української армії» до таборів інтернованих вояків у Каліші (Польща), а згодом до Львова. Зі Львовом, де «молоде українське мистецтво почало критично підходити до мистецьких вартостей недавнього минулого і шукати зв'язків з новими течіями, що надавали тон мистецтву світовому», - писав відомий мистець С. Гординський [3, с 29], зв'язана мистецька діяльність подолянина В. Дядинюка і найкращі роки життя -навчання в мистецькій школі на чолі з подолянином Олексом Новаківським (*02.03.1872, с Слободо-Ободівка /4], нині с Ободівка Тростянецького р-ну Вінницької обл. - авт.), кохання і щасливе, але, на жаль, не тривале подружнє життя.

Життєві і творчі шляхи, поручника Армії УНР, знаного українського мистця і графіка, мистецтвознавця, геральдиста і педагога подолянина Василя Дядинюка фрагментарно висвітлили С. Гординський (Філядельфія, 1975) [3], О. Ріпка (Львів, 1996) [5], Р. Шмагало (Львів, 2002) [6], О. Пеленська-